

Роман Майданик

доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
завідувач кафедри цивільного права Інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1661-0535>
roman.maydanyk@gmail.com

УДК 340.112.01 (477)

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО УНІФІКОВАНОЇ ТРАСТОПОДІБНОЇ КОНСТРУКЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

АНОТАЦІЯ. В умовах глобалізації та зумовленої цим необхідності кращого поєднання європейських цінностей і принципів з ефективністю та зростанням, рушійною силою перетворення України в процвітаючу економіку та націю мають бути гнучкі трастоподібні конструкції, здатні конкурувати з англо-американським трастом, іншими найкращими інструментами управління майном.

Цим зумовлена необхідність переосмислення розуміння вітчизняних правових конструкцій довірчої власності й управління майном із застосуванням нової методології, заснованої на функціональному підході, що передбачає впровадження у вітчизняне право уніфікованої трастоподібної конструкції, яка функціонально відображатиме англо-американський інститут й інші найкращі аналоги фідучіарного управління майном у цивільно-правовому просторі.

Сутність англо-американського трасту й інших найкращих аналогів фідучіарного управління майном в умовах цивільно-правового простору функціонально найкраще відображає фідучіарний фонд, що є трастоподібною конструкцією, згідно з якою управитель управляє і здійснює контроль над відокремленим майном (від іншого майна управителя, засновника, вигодонабувача та вимог їх кредиторів) від свого імені та в інтересах вигодонабувача або визначеної суспільно корисної мети, засновник та/або вигодонабувач мають право на витребування цього майна у випадку неправомірного набуття майна третіми особами, або недобросовісного здійснення прав управителем.

За сферою дії фідучіарний фонд покликаний стати універсальним правовим інститутом, положення якого поширюватимуться на будь-які відносини фідучіарного управління майном, зокрема довірчої власності й управління чужим майном, якщо інше не передбачено законом або правочином про встановлення фідучіарного фонду.

Мета статті полягає у формуванні загальних положень уніфікованого інституту фідучіарного управління майном (поняття, природа, предмет, підстави виникнення, елементи), що функціонально відображатиме англо-американський траст, інші найкращі аналоги фідучіарного управління майном юридично сумісними в цивільно-правовому просторі засобами.

У висновках пропонуються визначальні положення інституту фідучіарного управління майном як функціонального відображення англо-американського трасту, інших найкращих аналогів фідучіарного управління майном у цивільно-правовому просторі.

Ця стаття є спробою переосмислити розуміння вітчизняних конструкцій довірчої власності й управління майном із метою визначення загальних правових орієнтирів гнучкого та конкурентного інструменту фідучіарного управління майном, який поширюватиметься на всі титули фідучіарного управління майном і функціонально віддзеркалюватиме англо-американський траст, інші найкращі аналоги фідучіарного управління майном у цивільно-правовому просторі в умовах глобалізації та необхідності кращого поєднання європейських цінностей і принципів з ефективністю та зростанням.

Порівняльно-правова складова цього дослідження сприятиме визначенню загальних принципів і найбільш ефективних і придатних для вітчизняного права моделей фідучіарного управління майном, з урахуванням спільних і відмінних властивостей права країн різних правових сімей – англо-американської, романо-германської та зі змішаною юрисдикцією. У будь-якому разі хотілося б розглядати цю статтю як джерело натхнення у пошуку кращого інструменту управління майном у цивільно-правовому просторі.

Ключові слова: траст; фідучія; довірча власність; довірче управління майном; фідучіарний фонд; оновлення (рекодифікація) Цивільного кодексу.

1. МЕТОДОЛОГІЯ УНІФІКОВАНОЇ ТРАСТОПОДІБНОЇ КОНСТРУКЦІЇ

ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНОГО АНАЛОГА ТРАСТУ Й ІНШИХ НАЙКРАЩИХ АНАЛОГІВ
ФІДУЦІАРНОГО УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ У ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В умовах глобалізації права та ринків і зумовленої цим необхідності кращого поєднання європейських цінностей і принципів з ефективністю та зростанням, рушійною силою для перетворення України в процвітаючу економіку та націю мають бути ефективні й гнучкі правові конструкції, які необхідно розглядати як інструменти, здатні конкурувати з англо-американським трастом, корпоративними інструментами, іншими найкращими аналогами в сфері управління майном.

Цим зумовлена необхідність нового методологічного підходу у питанні впровадження у вітчизняне право уніфікованої трастоподібної конструкції, яка функціонально відображатиме англо-американський інститут й інші найкращі аналоги фідучіарного управління майном сумісними з цивільно-правовим середовищем засобами.

Вітчизняне право (Цивільний кодекс України¹, далі – ЦК України, спеціальні закони) не містить положень про уніфікований інститут фідучіарного управління майном. Чинне законодавство передбачає фрагментарні, зазвичай недеталізовані або суто оглядового характеру правові норми про довірчу власність і договір управління майном, які містяться

¹ Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>> (дата звернення: 31.05.2021).

у різних розділах цивільного законодавства про речові та зобов'язальні права відповідно. ЦК України не передбачає загальних положень про право довірчої власності та управління [чужим] майном, які на сучасному етапі вітчизняного права вважаються основними видами титульного управління майном на фідучіарних засадах. Положення ЦК України про довірчу власність обмежуються зазначенням у ч. 2 ст. 316 про те, що «особливим видом права власності є право довірчої власності, яке виникає внаслідок закону або договору»². Детальні й системні правові положення щодо цих правових інститутів (у законах, підзаконних актах, судовій практиці) по-суті відсутні.

Подібна ситуація, швидше за все, віддзеркалює негативну вітчизняну нормотворчу звичку поспішно ділити і роз'єднувати єдині за своєю сутністю правові явища в окремі правові інститути, незважаючи на те, що їх предмет становлять однорідні відносини. У цьому контексті не є винятком правовідносини управління майном, які за своєю природою мають особливо довірчий, фідучіарний характер. Правові норми, які регулюють зазначені однорідні відносини, мають відображати спільну природу фідучіарних відносин, яким одночасно властиві ознаки речового і зобов'язального права; це зумовлює необхідність їх автономного місця в системі цивільного права, можливо, на стику речового та зобов'язального права, через регулювання цих відносин окремим розділом Книги третьої «Речове право», зважаючи на пріоритетну роль положень про речово-правові титули і майно, яке перебуває в управлінні, як особливий об'єкт цивільного права. Сьогодні, з огляду на відсутність єдиного розуміння фідучіарної природи цих відносин, згідно з ЦК України довірча власність вважається сферою права власності, а управління майном – зобов'язального (договірного) права.

За відсутності чітких і сумісних між собою загальних положень про довірчу власність та управління майном, учасникам фідучіарних відносин складно однозначно розуміти і передбачувати застосовувати правові норми, що нерідко спонукає їх відмовлятися від використання цих правових конструкцій на користь інших правових інструментів, а суди позбавлені можливості формувати однакову практику вирішення відповідних спорів. За таких умов існуючі правові норми (про довірчу власність та управління майном) швидше перешкоджають розвитку інвестування та підприємництва, інших майнових відносин, ставлячи умовний хрест на значних економічних перспективах від використання цих правових конструкцій.

Не сприяє покращенню ситуації у цьому питанні вітчизняна доктрина права, яка не сформувала загальноновизнаного системного підходу щодо фідучіарних правовідносин та управління майном у чужому

² Цивільний кодекс України (н 1).

інтересі, переважно обмежуючись дискусіями щодо правової природи довірчої власності й управління майном, їх співвідношення із трастом³ і фідучією⁴. Як наслідок, за відсутності взаємно узгоджених і детальних правових положень ЦК України про фідучіарне управління майном, вітчизняні доктринальні підходи щодо довірчої власності й управління майном переважно не сприймаються законодавцем і суб'єктами правозастосування (судами, іншими державними органами) щодо удосконалення положень про фідучіарне управління майном у контексті їх системності та деталізації.

Зі свого боку законодавець переважно точково, без впровадження у ЦК України загальних положень про довірчу власність, і без урахування всебічного аналізу найкращих іноземних аналогів фідучіарного управління майном, пішов шляхом впровадження окремих видів фідучіарного управління майном (довірча власність на активи фонду фінансування будівництва (далі – ФФБ), фонду операцій з нерухомістю (далі – ФОН)⁵, консолідованого іпотечного боргу;⁶ довірча забезпечувальна власність)⁷.

Зазначений стан правового регулювання відносин фідучіарного управління майном зумовлює необхідність переосмислення розуміння вітчизняних правових конструкцій довірчої власності й управління майном із застосуванням нової методології, заснованої на функціональному підході, що передбачає впровадження у вітчизняне право універсальної трастоподібної конструкції, яка функціонально відобразить англо-американський інститут, інші найкращі аналоги фідучіарного управління майном, у цивільно-правовому середовищі.

В умовах оновлення (рекодифікації) вітчизняного цивільного законодавства додаткової актуальності набувають положення Концепції оновлення Цивільного кодексу України (далі – Концепція)⁸ про фідучіарний фонд, покликаний сформуванню уніфікований правовий інститут, що поширюватиметься, зокрема, на відносини фідучіарного титульного управління майном (довірча власність, управління чужим майном).

³ А Рябчинська, 'Право довірчої власності в англо-американській та континентальній системах права: порівняльно-правова характеристика' (2018) 17 Правове регулювання економіки 279–87.

⁴ Ю Плиса, 'Траст, фідучія, довірча власність: поняття та взаємозв'язок' (2020) 85 Актуальні проблеми держави і права 202–7.

⁵ Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю: Закон України від 19 червня 2003 р. № 978-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15#Text>> (дата звернення: 31.05.2021).

⁶ Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати: Закон України <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/979-15#Text>> (дата звернення: 31.05.2021). Закон втратив чинність на підставі Закону від 12 вересня 2019 р. № 79-IX.

⁷ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні: Закон України від 20 вересня 2019 р. № 132-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-20#n25>> (дата звернення: 31.05.2021).

⁸ Концепція оновлення Цивільного кодексу України (*АртЕк* 2020) 26–27 <bit.ly/3rXx3a4> (дата звернення: 31.05.2021).

Мета дослідження полягає у формуванні загальних положень уніфікованого інституту фідучіарного управління майном (поняття, природа, предмет, підстави виникнення, елементи), що функціонально відобразитиме англо-американський траст, інші найкращі аналоги фідучіарного управління майном юридично сумісними в цивільно-правовому середовищі засобами.

Ця стаття є спробою переосмислити розуміння вітчизняних конструкцій довірчої власності й управління майном із метою визначення загальних правових орієнтирів гнучкого та конкурентно спроможного інструменту фідучіарного управління майном, який функціонально віддзеркалюватиме англо-американський траст, інші найкращі аналоги фідучіарного управління майном, у цивільно-правовому середовищі в умовах глобалізації та необхідності кращого поєднання європейських цінностей і принципів з ефективністю та зростанням.

Порівняльно-правова складова цього дослідження сприятиме визначенню загальних принципів і найбільш ефективних і придатних для вітчизняного права моделей фідучіарного управління майном, з урахуванням спільних і відмінних властивостей права країн різних правових сімей – англо-американської, романо-германської та змішаної юрисдикцій. У будь-якому разі хотілося б розглядати цю статтю як джерело натхнення у пошуку кращого інструменту фідучіарного управління майном у цивільно-правовому середовищі.

2. ОСНОВНІ ВЛАСТИВОСТІ КВАЗИТРАСТОВИХ КОНСТРУКЦІЙ У КРАЇНАХ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

ЯК ФУНКЦІОНАЛЬНИХ АНАЛОГІВ АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОГО ТРАСТУ

Англо-американський траст загалом є унікальним правовим інститутом. Згідно з цією угодою засновник передає титул права власності на майно довірчому власнику, який управляє ним в інтересах третьої особи – бенефіціара. У цих правовідносинах довірчий власник зобов'язаний утримувати майно відокремлено від власного майна. Довірчий власник володіє титулом на майно за загальним правом (*legal title*), тоді як бенефіціар має титул за правом справедливості (*equitable title*). Ця структура власності зазвичай називається “розділеною власністю”, оскільки обидва носії титулів – довірчий власник і бенефіціар мають одночасно певний вид права власності на одне й те саме майно.

Траст є унікальною правовою конструкцією завдяки одночасному поєднанню в праві довірчої власності титулів загального права та права справедливості. Правові системи романо-германського права визнають лише єдність права власності, що вважається головною перешкодою впровадження трастів до їх правопорядків.

Переваги трасту полягають у тому, що він є більш гнучким та економічно ефективнішим ніж юридична особа, а також передбачає відокремлення майна й обмежену відповідальність⁹.

Траст є однаково корисним правовим інструментом для захисту значної кількості бенефіціарів. У правових системах континентальної Європи використовуються підприємницькі або непідприємницькі юридичні особи як відповідні правові інструменти для цих цілей. Окремі автори стверджують, що функції трасту можуть значною мірою виконуватися юридичними особами правових систем цивільного права¹⁰.

Країни цивільного права і змішаних правових систем визнають відповідні переваги трастів для економіки та сфери приватного права, і тому намагаються створити схожі правові конструкції, які б могли виконувати ті самі функції.

Актуальність питання впровадження трастоподібних конструкцій у право країн цивільного права зумовлена тим, що трасти відіграють важливу роль у пришвидшенні економічного розвитку країн англо-американського права. Поряд із компаніями ця правова конструкція, коріння якої бере початок із англійського феодального права, стала свого часу однією з основних рушійних сил ліберально-капіталістичної економіки Сполучених Штатів Америки¹¹.

Заслуговує уваги бачення представників доктрини англо-американського права щодо можливих шляхів впровадження трастів у цивільно-правове середовище. Наприклад, Дж. М. Віздом визначив три різних напрями впровадження трасту в правові системи, які існують на засадах римського права¹². Перший варіант становить правовий інститут через поширення існуючих правових конструкцій у цивільному праві, або перегляду інститутів римського права. Інший варіант впроваджує положення англо-американського трасту у цивільно-правове середовище. Третій варіант передбачає повне запозичення англо-американського трасту разом із його положеннями, які походять із загального права та права справедливості.

Доцільність першого варіанта значною мірою ґрунтується на положеннях про фідусію¹³. Застосування положень про фідейкоміс (*fideicommissum*) можливе лише за умови його модифікації, оскільки він може бути встановлений за умови смерті особи. Існують також спроби імплементації трасту за допомогою другого варіанта, гарним прикла-

⁹ A Gambaro, 'Trust in Continental Europe' in Rabello A M (ed), *Aequitas and Equity: Equity in Civil Law and Mixed Jurisdictions* (Jerusalem 1997) 784 ff.

¹⁰ Sándor István, 'Different Types of Trust from an Ownership Aspect' (2016) 6 *European Review of Private Law* 1190.

¹¹ Ibid 1191.

¹² J M Wisdom, 'A Trust Code for the Civil Law, Based on the Restatement and Uniform Acts: The Louisiana Trust Estates Act' (1938) 13 *Tulane Law Review* 76.

¹³ F Weiser, *Trusts in the Continent of Europe* (Sweet & Maxwell 1936) 23.

дом якого є сучасне законодавство Угорщини. Впровадженню третього варіанта може перешкоджати відсутність належного володіння англійською мовою серед юристів та англо-американського способу мислення. Отже, застосування цього способу – який отримав назву “капітуляція” від Дж. М. Віздома (“*capitulation*” by Wisdom) – є можливим лише в небагатьох країнах, таких як Шотландія, Південна Америка і в штаті Луїзіана¹⁴. Це істотно збільшує значення практичного питання, яке також має впливи на міжнародне приватне право.

Для визнання аналогом трасту квазітрастова конструкція повинна, перш за все, відповідати характеристикам, які стосуються: 1) перебування довірчого власника у фідуціарних відносинах; 2) правового титулу на майно траст-фонду, який забезпечує контроль фідуціарного управителя над майном; 3) поділу і відокремлення майна траст-фонду від власного майна фідуціарного управителя (*partitioning and separate assets*); 4) надання речового права бенефіціару у випадку неналежного відчуження майна траст-фонду, із застосуванням механізмів переслідування (*following*) і трейсінгу (*tracing*); 5) переслідування (*tracing*); (6) визнання довірчого власника слугою/посадовою особою в чужому інтересі; 7) функціональної здатності досягати цілей трасту¹⁵.

Функції трасту може бути визначено двома способами. У першому випадку траст визначально характеризує розділена власність; у цьому випадку трасти застосовуються лише в країнах англо-американської системи. У широкому контексті, з акцентом на управління власністю у чужому інтересі та відокремлене трастове майно, траст застосовується у правових системах цивільного права.

Особливої уваги заслуговують існуючі в сучасних правопорядках цивільного права та змішаних правових системах основні види фідуціарного титульного управління майном у контексті права власності, до яких відносяться, перш за все, *fiducia* і довірче управління майном.

У доктрині країн романської правової сім’ї (Франція, Іспанія, Румунія тощо) фідуція вважається близнюком конструкції трасту (*twin institution of the trust*) у країнах цивільного права. Представники англо-американської доктрини права рішуче критикують такий підхід, оскільки у випадку з фідуцією речове право не виникає в особи, яка набуває статус бенефіціара (Дж. М. Візд)¹⁶, або вважають за можливе впровадити траст у правопорядки цивільного права¹⁷, стверджуючи при цьому, що для законодавства найкращим вирішенням було б надати незалежний захист

¹⁴ L S S Vilella, ‘The Problems of Trust Legislation in Civil Law Jurisdictions: The Law of Trusts in Puerto Rico’ (1945) 19 Tulane Law Review 383 ff.

¹⁵ Sándor István (n 10) 1189.

¹⁶ Див.: Wisdom (n 11) 79 ff; Sándor István (n 10) 1192.

¹⁷ D Hayton, ‘English Trusts and Their Commercial Counterparts in Continental Europe’ in Hayton D (ed), *Extending the Boundaries of Trusts and Similar Ring-Fenced Funds* (Kluwer Law International 2002) 25.

відокремленого майна, оскільки це зробило б інші механізми непотрібними і покращило б ефективність (Д. Хайтон)¹⁸.

Одна з визначальних рис трасту пов'язана з механізмами відокремлення майна (*separation of property*) та переслідування (*tracing*) майна траст-фонду. Відокремлення майна траст-фонду означає відокремлене врахування майна траст-фонду від власного майна довірчого власника. Переслідування (*tracing*) майна траст-фонду передбачає право бенефіціара пред'являти позови про витребування майна траст-фонду від будь-яких осіб, які набули майно траст-фонду без належних правових підстав. У доктрині англо-американського права обґрунтовано різні концепції правової природи позовів бенефіціара трасту щодо витребування майна траст-фондів від третіх осіб.

Прихильники зобов'язально-правової природи зазначених позовів бенефіціара трасту зазначають, що в контексті розроблення правової основи відокремленості майна трасту, функції останнього можуть бути виконані правовими конструкціями, якщо бенефіціар матиме лише зобов'язальні права (*right in personam*) проти довірчого власника¹⁹.

Представники речово-правової концепції позовів бенефіціара зазначають, що впровадження трастів у системи цивільного права вимагає лише визнання права бенефіціара як виключно речового негативного права (*exclusive in rem negative right*), згідно з яким він може забороняти, або принаймні обмежити всіх інших бенефіціарів від використання або отримання доходів від трастового майна. Бенефіціар повинен також мати право пред'являти позов проти визнаного кола третіх осіб, якщо трастове майно не використовується або неналежно відчужується (Р. Нолан)²⁰.

У сучасній європейській доктрині права поширення набуває ідея про можливість впровадження трастів у правопорядки цивільного права навіть якщо і не в повністю ідентичній англо-американському праву формі, але з тією самою функцією. Змішані правові системи показують різне вирішення цього питання. У Шотландії та Південній Африці чотири ключові складові вважаються необхідними з точки зору адаптації: 1) довірчий власник перебуває у фідуціарних відносинах; 2) відокремлення власного майна довірчого власника від майна, яким він управляє; 3) справжнє речове право надається бенефіціару у випадку відчуження трастового майна; 4) визнання довірчого власника посадовою особою у чужому інтересі (*creation of an office for the trustee*)²¹.

¹⁸ Hayton (n 17) 42.

¹⁹ Див.: H L E Verhagen, "Trusts in the Civil Law: Making Use of the Experience of "Mixed" Jurisdictions" in Milo J M, Smits J M (eds), *Trusts in Mixed Legal Systems* (Ars Aequi Libri 2001) 103; Sándor István (n 10) 1193.

²⁰ Див.: R C Nolan, "Equitable Property" (2006) 122 *The Law Quarterly Review* 262; Sándor István (n 10) 1193.

²¹ Див.: M J De Waal, "Trust law" in J M Smits (ed), *Elgar Encyclopedia of Comparative Law* (Edward Elgar 2006) 756 f; Sándor István (n 10) 1193.

Запозичення розділеної власності відповідно до англійського підходу не є істотним для впровадження трастів у правопорядки цивільного права. У Мексиці, Панамі та Ліхтенштейні, наприклад, загальне правове середовище не було змінено для застосування трастів.

Шотландський варіант трасту є результатом природного розвитку. Спочатку англійський варіант трасту було запроваджено в Південній Америці, але місцева практика істотно модифікувала його через адаптацію в інститути цивільного права (*fideicommissum*, *stipulatio alteri*). У Луїзіані та провінції Квебек траст було впроваджено законодавчими засобами²².

Необхідно проводити чітку лінію між трастами і трастоподібними конструкціями при визначенні підходу щодо розділеної власності як концептуальної складової, оскільки вважається, що при впровадженні правових конструкцій із подібними функціями до трасту, принципи речових прав не повинні змінюватися²³.

Запозичуючи трасти, не вважають за важливе, щоб довірчий власник був власником трастового майна. Для довірчого власника визначальним є утримання майна під своїм контролем та управлінням, і його правовий титул на майно не є істотним. Траст може бути у власності довірчого власника, бенефіціара, підприємницького об'єднання, або він навіть може взагалі не мати власника. При цьому впровадження відокремленого законодавства за справедливістю не є істотним для впровадження трастів²⁴.

У доктрині країн цивільного права відмежування між загальним правом і правом справедливості відіграє вирішальну роль у розвитку трасту, але відсутність останнього істотно не впливає на життєздатність запозичення трасту або принаймні на фідучіарну угоду з функціями трасту. Щодо правового регулювання статусу довірчого власника як слуги трасту (*as office*), у правових системах із некодифікованим законодавством, судова практика кваліфікує довірчого власника за аналогією з піклувальником або опікуном, тоді як системи з кодифікованим законодавством повинні ухвалювати окремі закони про це. Це має місце, наприклад, у Ліхтенштейні, Квебеку, Ефіопії, Пуерто-Ріко, Ізраїлі²⁵. У випадку довірчого власника відокремлене майно можливе, якщо довірчий власник є власником свого власного майна і трастового майна, але в іншій ролі²⁶.

²² Sándor István (n 10) 1193–4.

²³ T Honoré, 'Obstacles to the Reception of Trust Law? The Examples of South Africa and Scotland' in Rabello A M (ed), *Aequitas and Equity: Equity in Civil Law and Mixed Jurisdictions* (Jerusalem 1997) 807.

²⁴ T Honoré, 'Trusts: The Inessentials' in Getzler J (ed), *Rationalizing Property, Equity and Trust, Essays in Honor of Edward Burn* (LexisNexis 2003) 7 f.

²⁵ Honoré (n 23) 808.

²⁶ Ibid 811.

Відокремлення майна не є новим інструментом також у правопорядках цивільного права, а швидше це є одним із найбільш важливих принципів права компаній. У літературі зазначається, що щодо еквівалента англосаксонського трасту у цивільному праві доречним може бути застосування моделі піклування, передання права власності бенефіціару, та обмеження права довірчого власника управлінням майном. Голландський *bewind*, наприклад, є такою правовою моделлю (Т. Оноре)²⁷.

3. ФІДУЦІАРНИЙ ФОНД ЯК УНІФКОВАНА ТРАСТОПОДІБНА КОНСТРУКЦІЯ
ЗА ПРАВОМ УКРАЇНИ

3.1. Необхідність впровадження і рівні правового регулювання
фідуціарного фонду

Концепція пропонує впровадити в ЦК України положення про фідуціарний фонд²⁸, який є відносно новим для вітчизняного права юридичним інститутом, що ґрунтується на ідеї поєднання двох фідуціарних титулів на майно – довірчої власності та управління майном, передбачених положеннями ч. 2 ст. 316 і глави 70 “Управління майном” (статті 1029–1045).

Впровадження фідуціарного фонду на нормативному рівні викликано потужними економічними потребами. Зокрема, деякі українські інвестори обирають правові режими інших країн, оскільки конструкція трасту забезпечує їм кращі правові та економічні рішення. Впровадження “українського трасту” надасть можливість створювати аналог трасту в Україні, у країні цивільного права.

ЦК України доцільно передбачити положення про фідуціарний фонд, який функціонально відобразатиме англо-американський інститут трасту, розрахований на цивільно-правове середовище. Поняття фідуціарного фонду доцільно розробити на основі моделі трасту в англійському праві (*trust*) та з урахуванням окремих положень трастоподібних конструкцій країн цивільного права, зокрема фідуціарного управління у праві Німеччини, Литви, Чехії.

Доцільно передбачити дворівневу систему правового регулювання відносин фідуціарного фонду: 1) загальний рівень – ЦК України і 2) спеціальний рівень – спеціальне законодавство. ЦК України має передбачати загальні положення про фідуціарний фонд. Спеціальні положення про фідуціарний фонд необхідно регулювати спеціальними законами або підзаконними нормативно-правовими актами про фідуціарних управителів та їхню діяльність (постанова Кабінету Міністрів України), а також про фінансове забезпечення зобов’язань щодо фідуціарного управління майном (положення Національного банку України).

²⁷ Нопогé (n 23) 813.

²⁸ Концепція оновлення Цивільного кодексу України (n 8) 26–7.

3.2. *Поняття, сфера дії, правова природа фідучіарного фонду*

Фідучіарний фонд є єдиним майновим комплексом, управитель якого управляє і здійснює контроль над відокремленим майном (відокремленим від іншого майна управителя, засновника, вигодонабувача та вимог їхніх кредиторів) за плату, від свого імені та в інтересах вигодонабувача або визначеної суспільно корисної мети, засновник та/або вигодонабувач мають право на витребування цього майна у випадку неправомірного набуття майна третіми особами, або недобросовісного здійснення прав управителем.

За сферою дії фідучіарний фонд покликаний стати універсальним правовим інститутом, положення якого поширюватимуться на будь-які відносини фідучіарного управління майном, зокрема довірчої власності та управління чужим майном, якщо інше не передбачено законом або правочином про встановлення фідучіарного фонду.

Поняття і місце фідучіарного фонду в системі цивільного права значною мірою залежить від розуміння правової природи цієї правової конструкції, зокрема як цільового майна (тобто визначеного метою), що передається у довірчу власність управителя, або як управління чужим майном, управитель якого не є власником.

Необхідність уніфікованого розуміння і застосування відносин титульного управління майном зумовлює необхідність фідучіарного фонду як універсального інституту, що поширюється на будь-які відносини фідучіарного управління майном, зокрема на право довірчої власності та право довірчого управління (чужим) майном, якщо інше не передбачено законом або правочином про встановлення фідучіарного фонду.

У Концепції зазначається, якщо підтримати ідею, що фідучіарний фонд має фідучіарний ефект лише у випадку встановлення довірчої власності на майно фонду, а відтак управління чужим майном не має (необхідного) фідучіарного характеру, фідучіарний фонд має бути відображений у розділі “Власність”, серед інших видів права власності, а управління чужим майном – у розділі “Обмежені речові права”, в якому будуть представлені обмежені речові права.

З огляду на єдину фідучіарно-правову природу відносин і необхідність уніфікованого тлумачення та застосування положень про фідучіарне титульне управління майном, заслуговує на підтримку впровадження інституту фідучіарного фонду, що охоплюватиме основні фідучіарні правові титули на майно – право довірчої власності і право управління чужим майном, і передбачатиме виключення ч. 2 ст. 316 і глави 70 “Управління майном” ЦК України.

3.3. Місце фідучіарного фонду в системі цивільного права

Розуміння інституту фідучіарного фонду як уніфікованого інституту фідучіарного титульного управління майном надасть можливість регулювати цей правовий інститут положеннями розділу V Книги третьої “Речові права”, що складатиметься з окремих глав, присвячених загальним положенням і видам фідучіарного фонду, фідучіарній майновій масі, питанням заснування фідучіарного фонду, умовам фідучіарного фонду, повноваженням управителя, засобам правового захисту у випадку невиконання, заміні фідучіаріїв, припиненню і зміні фідучіарного фонду, відносинам із третіми особами та іншим питанням, пов’язаним із фідучіарним фондом.

Особливості фідучіарного фонду як забезпечення виконання зобов’язань може регулюватися положеннями про забезпечувальні речові права у відповідному розділі Книги третьої “Речові права”, або Книги четвертої “Зобов’язальні права”, залежно від того, яка концепція системи забезпечувальних речових прав буде прийнята за основу розробниками проєкту Закону про оновлення Цивільного кодексу України – зобов’язально-речова, чи речово-правова.

Зобов’язально-речова концепція природи речових забезпечувальних прав, яка ґрунтується на ідеї зобов’язально- та речово-правового ефекту й визнання подвійного характеру застави, іпотеки, притримання з урахуванням розмаїття їхніх об’єктів, виходить із доцільності визначити основне місце цих забезпечувальних прав у главі ЦК України “Забезпечення зобов’язання”, а в розділі про речові права представити заставу, іпотеку, притримання як обмежені речові права. При цьому самі договори про встановлення застави, іпотеки, притримання регулюються зобов’язальним правом, а право застави, іпотеки, притримання як обтяження – нормами речового права²⁹.

Речово-правова концепція природи речових забезпечувальних прав ґрунтується на ідеї домінування речово-правового ефекту і визнанні застави, іпотеки, притримання та забезпечувальної довірчої власності як речовими забезпечувальними правами, що зумовлює необхідність визначити основне місце цих забезпечувальних прав в окремому розділі Книги третьої “Речові права”, який передбачатиме положення про заставу, іпотеку, притримання та забезпечувальну довірчу власність як речові права та договори й інші підстави встановлення цих речових прав. Речово-правова концепція застави, іпотеки, притримання забезпечувальних прав розглядає договір, заповіт, рішення суду як підстави встановлення речових забезпечувальних прав, що, за загальним правилом, заперечує визнання подвійного характеру застави, іпотеки, притримання незалежно від розмаїття їхніх об’єктів, виключає можливість поширення поло-

²⁹ Концепція оновлення Цивільного кодексу України (н 8) 40.

жень Книги третьої “Зобов’язальні права” на речові забезпечувальні права (зокрема, щодо відкритого переліку змісту та підстав припинення зобов’язань) і зумовлює необхідність поширення на підстави встановлення цих забезпечувальних прав саме положень про речові права, а не зобов’язальні права.

3.4. Підстави встановлення, предмет, види та правові титули на майно фідучіарного фонду

Фідучіарний фонд виникає з правового акта, згідно з яким один або кілька установників передають своє майно управителю (управителям), які відокремлюють його від власного майна для управління на користь одного або кількох вигодонабувачів, а за їх відсутності – для визначеної суспільно корисної мети.

Фідучіарний фонд створюється на підставі договору, оплатного або безоплатного, або заповіту, чи закону. У випадках, якщо це передбачено законом, він може також створюватися за рішенням суду.

Майном, яке перебуває у фідучіарному фонді, можуть бути речі, права, а також вимоги.

Якщо засновник і фідучіарний управитель є однією і тією самою особою, фідучіарне управління майном встановлюється на підставі безвідкличної односторонньої декларації засновника, внесеної до публічного реєстру. Правові відносини управління майном створені на підставі заповіту вважаються створеними шляхом прийняття довірчим власником його призначення на цю посаду, відповідно до умов, встановлених заповітом.

Фідучіарний фонд може створюватися як фонд довірчої власності, або фонд управління чужим майном. Управитель фонду довірчої власності є довірчим власником майна фонду. Власником фонду управління чужим майном є установник або вигодонабувач фонду, управитель управляє фондом на праві управління чужим майном, яке є обмеженим речовим правом.

Слід зазначити, що питання щодо правових титулів управителя на майно фідучіарного фонду може бути вирішено й іншим чином, зокрема за допомогою визнання його як майна без власника. У цьому випадку жоден з учасників відносин фідучіарного фонду – засновник, управитель, вигодонабувач – не матимуть права власності на його майно. Однак управитель матиме право здійснювати управління через здійснення повноважень власника майна в інтересах фідучіарного фонду. Інший можливий варіант полягає у тому, що власником майна фідучіарного фонду може бути будь-який із учасників відносин фідучіарного фонду (засновник, управитель чи вигодонабувач), але повноваження контролю за майном здійснює виключно управитель цього фонду.

Всі зазначені вище варіанти вирішення питання щодо правового титулу на майно фідучіарного фонду відповідають положенням про англо-американський траст, оскільки управитель останнього обов'язково повинен мати контроль над майном траст-фонду, що не суперечить англо-американському розумінню правового титулу за законом. При запозиченні трасту, що опосередковано має місце при впровадженні фідучіарного фонду, не вважається важливим, щоб фідучіарний управитель був власником майна, яке перебуває в управлінні. Для фідучіарного управителя визначальним є утримання майна під своїм контролем та управлінням, і його правовий титул на майно не є істотним. Тому управитель англо-американського трасту може й не бути власником майна траст-фонду у розумінні романо-германського права як найбільш повного права на річ (майна), а мати лише окремі повноваження власника, необхідні для контролю над майном (наприклад, володіння і розпорядження).

Концепцією передбачено, що фідучіарний фонд має строковий характер. Досвід країн цивільного права свідчить про доцільність встановлення максимальної тривалості фідучіарного фонду строком до 50 років.

3.5. Товариства професійного фідучіарного управління майном

У праві України доцільно розрізняти професійне та разове фідучіарне управління майном. Юридична особа, що укладає на регулярній основі договори з фідучіарного управління майном принаймні двічі на рік, або за плату від управління майном, що перевищує 1 % від вартості трастового майна на дату укладення договору, або за будь-яку іншу фінансову вигоду, має право здійснювати фідучіарне управління майном лише за наявності ліцензії, виданої Національним банком України до початку такої діяльності.

Товариствами з професійного фідучіарного управління майном можуть бути лише товариства з обмеженою відповідальністю або приватні товариства з обмеженою відповідальністю із зареєстрованим місцезнаходженням на території Угорщини, або філії – зареєстровані в Угорщині – підприємства, створеного в інших договірних країнах Угоди щодо Європейського економічного простору.

Товариство з фідучіарного управління майном не може здійснювати діяльність іншу, ніж управління майном, і повинно зазначати своє найменування при здійсненні управління майном. Товариство повинно мати ліцензію, необхідну для такої діяльності. Товариство з фідучіарного управління майном повинно суворо дотримуватися вимог щодо персоналу та обладнання для отримання дозволу Національного банку України.

3.6. Управління фідучіарним фондом.

Права та обов'язки управителя

Згідно з Концепцією прийняття майна у фідучіарний фонд покладає на управителя обов'язок з управління фідучіарним фондом, і прийняття фідучіарного фонду є достатнім для виникнення у вигодонабувача його прав.

Управитель зобов'язаний управляти фідучіарним фондом в інтересах вигодонабувача або для досягнення визначеної мети.

Всі правочини, що здійснюються з майном фідучіарного фонду, є предметом самостійного обліку в управителя.

Управитель володіє, користується, розпоряджається майном фідучіарного фонду в інтересах вигодонабувача або визначеної суспільно корисної мети.

Управитель не може бути єдиним вигодонабувачем. Засновник і довірчий власник, однак, можуть бути однією і тією самою особою.

Управитель зобов'язаний надавати інформацію, управляти майном відповідно до вказівок у декларації засновника, уникати конфлікту інтересу та управляти майном відокремлено від свого власного майна. Якщо управитель уповноважений призначати бенефіціара згідно з договором, управитель має право визначати частку вигодонабувача.

Через суворі вимоги, що впливають із фідучіарного характеру правовідносин, управитель зобов'язаний діяти з максимальним урахуванням інтересів бенефіціара. Управитель зобов'язаний захищати майно, яке перебуває у фідучіарному управлінні, проти передбачуваних ризиків комерційно розумним чином.

Управління майном включає здійснення прав, які виникають із права власності, інших прав і вимог, які передані управителеві, і виконання зобов'язань, які виникають у зв'язку з цим. Управитель може розпоряджатися майном, яке належить до майна, яке перебуває у фідучіарному управлінні, згідно з умовами і з урахуванням обмежень, встановлених договором.

Управитель зобов'язаний дотримуватися конфіденційності будь-якого факту, інформації й інших даних, які він отримує з моменту свого призначення як довірчого управителя або у зв'язку з цим. Таке зобов'язання не шкодить встановленню управління і зберігає свою чинність після припинення фідучіарного управління майном. Засновник та його правонаступники можуть встановлювати випадки припинення зобов'язання про конфіденційність.

Управитель зобов'язаний інформувати засновника або вигодонабувача про майно, яке перебуває в управлінні, за вимогою бенефіціара. Витрати, понесені у зв'язку з положеннями про надання інформації, покладаються на засновника та вигодонабувача.

Управитель несе відповідальність за виконання зобов'язань щодо управління майном. Управителі приймають на себе необмежену відповідальність своїм власним майном за задоволення вимог, які виникають із виконання їх зобов'язань, якщо вони не можуть задоволені за рахунок майна, яке перебуває в управлінні, й інші сторони не знали і не могли знати, що зобов'язання управителів перевищували вартість майна, яке перебуває в управлінні.

Якщо засновник призначає кількох фідучіарних управителів, дії та рішення фідучіарних управителів вважаються вчиненими спільно. Якщо фідучіарні управителі також несуть відповідальність своїм власним майном за їх зобов'язання, вони несуть солідарну відповідальність за спільні рішення щодо третіх осіб. На кількох фідучіарних управителів покладається солідарна відповідальність щодо засновника та бенефіціара за порушення зобов'язань, які виникли з фідучіарного управління майном.

3.7. Відокремлення майна. Трейсінг

Майно, яке перебуває у фідучіарному управлінні, є майном, відокремленим від власного майна управителя та іншого майна, яким він управляє, яке управитель зобов'язаний відокремлено враховувати та реєструвати. Заперечення сторін щодо цього правового положення є нікчемним. На майно, зареєстроване як майно, що управляється відокремлено від власного майна управителя та іншого майна, яким він управляє, поширюються положення про фідучіарне управління майном, поки не доведено протилежне. Будь-яке майно, що замінює майно, яке перебуває в управлінні, страхове відшкодування, збитки або інші блага і доходи з них, становлять частину майна, яке перебуває в управлінні, незалежно від того, зареєстровано воно, чи ні.

За загальним правилом, кредитори засновника не можуть звертати стягнення на майно, яке перебуває у фідучіарному управлінні, за винятком випадку, коли засновник є також вигодонабувачем. Щодо договору між засновником та управителем, кредитори засновника можуть пред'явити позовні вимоги на підставі сучасних положень про позов Пуліана (*actio Pauliana*) відповідно до загальних положень про зобов'язальне право.

Відповідно до положень ЦК України, які відповідають положенням загального права (*common law*), у випадку неспроможності управителя, кредитори управителя не можуть пред'являти вимоги щодо майна, яке перебуває у фідучіарному управлінні. Ці положення є також застосовними до подружжя, учасників господарських товариств і спадкоємців управителя. Майно, яке перебуває у фідучіарному управлінні, не є також частиною спадщини управителя. Ці правові положення забезпечують ві-

докремлення майна від управителя, що відображає положення англосаксонського трасту.

Кредитори вигодонабувача мають право звертатися з позовами до управителя, немов би на підставі правового титулу вигодонабувача. Це можливо лише якщо вигодонабувач має належне право на отримання майна за рахунок майна, яке перебуває у фідучіарному управлінні.

Засновник і вигодонабувач мають право пред'являти позови проти третіх осіб, до яких управитель передав майно в порушення умов фідучіарного управління майном, або недобросовісно передав таке майно. Ці правові положення фактично відображають правові положення загального права про трейсінг (*tracing*) в англійському праві.

3.8. Права та обов'язки вигодонабувача, засновника

Згідно з Концепцією вигодонабувач має право вимагати або надання належного йому доходу, або виплати вартості плодів і доходів, або майна фідучіарного фонду відповідно до правочину про створення фідучіарного фонду чи закону. Вигодонабувач має право вимагати виконання зобов'язань управителя, які стосуються права вигодонабувача на доходи, плоди та майно фонду, оспорити будь-які дії, які вчинені управителем на шкоду фідучіарному фонду або правам вигодонабувача, а також пред'явити позов замість управителя у випадках, якщо той без достатніх підстав відмовляється пред'явити позов, не пред'являє його або йому будь-що перешкоджає його пред'явити.

Управитель і вигодонабувач несуть солідарну відповідальність за дії, вчинені на шкоду правам кредиторів установника або на шкоду майну фідучіарного фонду.

Засновник зберігає право на заміну довірчого власника, призначення нового довірчого власника, заміну бенефіціара, змінити чинні частини декларації засновника, і припинити або змінити тривалість управління майном.

Засновник і вигодонабувач мають право контролювати діяльність управителя у межах обсягу управління майном. Відшкодування витрат на здійснення такого контролю покладається на засновника. Засновник, однак, має право відкликати управителя з посади в будь-який час, з одночасним призначенням іншого управителя.

3.9. Чи є “український фідучіарний фонд” справжнім трастом?

Передбачений Концепцією інститут фідучіарного фонду загалом відповідає положенням про англосаксонський траст, за винятком певних непринципових відмінностей. Український фідучіарний фонд має ті самі функції як за англійським трастом, передбачає відокремлення май-

на, трейсінг, правовий статус управителя регулюється дуже подібним чином.

Проте в українській моделі трасту проглядаються кілька незначних відмінностей. За Концепцією договір про встановлення фідучіарного фонду переважно нагадує явно виражений траст (*express trust*). Окремі положення нагадують результативний траст, який може створюватися у виключних випадках, тоді як конструктивний траст і благодійний траст не регулюються. Це, у певному сенсі, є зрозумілим, оскільки за українським приватним правом ці правові ситуації регулюються за допомогою конструкцій набуття майна без достатніх правових підстав (безпідставне збагачення), установ і державних пожертв.

Договір про встановлення фідучіарного управління повинен вчинятися в письмовій формі, тоді як англосаксонський траст може бути створений усно або передбачуваною поведінкою. З огляду на те, що фідучіарне управління майном є новим інструментом у праві України, вважаємо обґрунтованим укладення цього договору в обов'язковій письмовій формі. ЦК України не передбачає усно вираженого (*express verbis*) волевиявлення засновника відкликати фідучіарне управління майном, тоді як за англо-американським правом засновник трасту має цю можливість протягом його життя, якщо він передбачив це в угоді про траст.

Згідно з Концепцією, за загальним правилом, фідучіарний фонд передбачає оплатний характер договору, тоді як англосаксонське право реєструє безоплатність, якщо не передбачено інше.

За законодавством України строк договору фідучіарного управління майном доцільно встановити тривалістю до 50 років, що є звичним для вітчизняної практики надання земельних ділянок в оренду (ст. 93 Земельного кодексу України³⁰). Обмеження в часі також застосовуються в англійському праві, за винятками благодійних трастів. Міжнародні тенденції, однак, дедалі частіше передбачають послаблення та відмову від обмежень тривалості у часі.

Згідно з правилом, яке походить зі справи “Сандерс проти Вотье” (*Saunders v. Vautier*)³¹, бенефіціар має право на розподіл майна траст-фонду, якщо він досяг повноліття і не порушує інтересів інших бенефіціарів. Це правило не планується застосовувати в праві України³².

Висновки. В умовах глобалізації та необхідності кращого поєднання європейських цінностей і принципів з ефективністю та зростанням переосмислення вітчизняних правових конструкцій довірчої власності й

³⁰ Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>> (дата звернення: 31.05.2021).

³¹ *Saunders v Vautier* [1841] EWHC Ch J82 (05 June 1841) <<http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/1841/J82.html>> (accessed: 31.05.2021).

³² Sándor István, “The Hungarian Trust Law – An Anglo-Saxon Legal Institution in Civil Law Environment” (*Lawyer Issue*, 28.08.2015) <<https://www.lawyerissue.com/the-hungarian-trust-law-an-anglo-saxon-legal-institution-in-civil-law-environment>> (accessed: 31.05.2021).

управління майном необхідно проводити із застосуванням нової методології, заснованої на функціональному підході, що передбачає впровадження у вітчизняне право уніфікованої трастоподібної конструкції, яка функціонально відображатиме англо-американський інститут й інші найкращі аналоги фідучіарного управління майном у цивільно-правовому середовищі.

Сутність англо-американського трасту й інших найкращих аналогів фідучіарного управління майном в умовах цивільно-правового середовища функціонально найкраще відображає фідучіарний фонд, що є трастоподібною конструкцією, згідно з якою управитель управляє і здійснює контроль над відокремленим майном (відокремленим від іншого майна управителя, засновника, вигодонабувача та вимог їхніх кредиторів) від свого імені та в інтересах вигодонабувача або визначеної суспільно корисної мети, засновник та/або вигодонабувач мають право на витребування цього майна у випадку неправомірного набуття майна третіми особами, або недобросовісного здійснення прав управителем.

За сферою дії фідучіарний фонд покликаний стати універсальним правовим інститутом, положення якого поширюватимуться на будь-які відносини фідучіарного управління майном, зокрема довірчої власності та управління чужим майном, якщо інше не передбачено законом або правочином.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Weiser F, *Trusts in the Continent of Europe* (Sweet & Maxwell 1936) (in English).

Edited books

2. Gambaro A, 'Trust in Continental Europe' in Rabello A M (ed), *Aequitas and Equity: Equity in Civil Law and Mixed Jurisdictions* (Jerusalem 1997) (in English).
3. Hayton D, 'English Trusts and Their Commercial Counterparts in Continental Europe' in Hayton D (ed), *Extending the Boundaries of Trusts and Similar Ring-Fenced Funds* (Kluwer Law International 2002) (in English).
4. Honoré T, 'Obstacles to the Reception of Trust Law? The Examples of South Africa and Scotland' in Rabello A M (ed), *Aequitas and Equity: Equity in Civil Law and Mixed Jurisdictions* (Jerusalem 1997) (in English).
5. Honoré T, 'Trusts: The Inessentials' in Getzler J (ed), *Rationalizing Property, Equity and Trust, Essays in Honor of Edward Burn* (LexisNexis 2003) (in English).
6. Verhagen H L E, 'Trusts in the Civil Law: Making Use of the Experience of "Mixed" Jurisdictions' in Milo J M, Smits J M (eds), *Trusts in Mixed Legal Systems* (Ars Aequi Libri 2001) (in English).
7. Waal M J De, 'Trust law' in Smits J M (ed), *Elgar Encyclopedia of Comparative Law* (Edward Elgar 2006) (in English).

Journal articles

8. István Sándor, 'Different Types of Trust from an Ownership Aspect' (2016) 6 European Review of Private Law 1190 (in English).
9. Nolan R C, 'Equitable Property' (2006) 122 The Law Quarterly Review 262 (in English).
10. Vilella L S S, 'The Problems of Trust Legislation in Civil Law Jurisdictions: The Law of Trusts in Puerto Rico' (1945) 19 Tulane Law Review 383 (in English).
11. Wisdom J M, 'A Trust Code for the Civil Law, Based on the Restatement and Uniform Acts: The Louisiana Trust Estates Act' (1938) 13 Tulane Law Review 76 (in English).
12. Plyska Y, 'Trast, fiduzij, dovircha vlasnist: ponjattja ta vzajemosvjasok' (2020) 85 Aktualni problem dershavy i prava 202–7 (in Ukrainian).
13. Rjabchynska A, 'Pravo dovirchoji vlasnosti v anglo-amerykanskij ta kontynentalnij systemah prava: porivnjajno-pravova harakterystyka' (2018) 17 Pravove reguljuvannja ekonomiky 279–87 (in Ukrainian).

Websites

14. István Sándor, 'The Hungarian Trust Law – An Anglo-Saxon Legal Institution in Civil Law Environment' (*LawyerIssue*, 28.08.2015) <<https://www.lawyerissue.com/the-hungarian-trust-law-an-anglo-saxon-legal-institution-in-civil-law-environment>> (accessed: 31.05.2021) (in English).

Other thources

15. *Kontseptsiia onovlennia Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy* (ArtEk 2020) 26–7 <bit.ly/3rXx3a4> (accessed: 31.05.2021) (in Ukrainian).

Roman Maydanyk

UKRAINE TOWARDS A UNIFIED TRUST-LIKE TOOL
IN TERMS OF A GLOBALIZATION

ABSTRACT. In terms of globalization and the resulting need for a better mix of European values and principles of efficiency and growth, the driving force of turning Ukraine into a prosperous economy and nation should be flexible trust-like institutions capable of competing with the Anglo-American trust and other best property management tools.

This necessitates a reconsidering of domestic legal constructions of fiduciary ownership and property management using a new methodology based on a functional approach, which provides for the introduction into national law of a unified fiduciary structure that will functionally reflect the Anglo-American Institute and other best analogues in a civil law environment.

The essence of the Anglo-American trust and other best analogues of fiduciary property management in the civil law environment functionally best reflects the fiduciary fund, which is a trust-like structure, according to which the manager manages and controls the separated property, from other property manager, founder, beneficiary claims of their creditors, on its own behalf and in the interests of the beneficiary or a specific public benefit purpose, the founder and/or beneficiary have the right to reclaim this property in case of illegal acquisition of property by third parties or unfair exercise of rights by the manager.

In its scope, the fiduciary fund is intended to become a universal legal institution, the provisions of which will apply to any relationship of fiduciary property management,

including fiduciary ownership and management of another's property, unless otherwise provided by law or a deed on establishment of a fiduciary fund.

The purpose of this study is form the general provisions of the unified institution fiduciary property management (concept, nature, object, grounds and elements) that functionally reflect the Anglo-American trust, other fiduciary best analogues legally compliant property management tools in a civil law environment.

The conclusions propose the decisive provisions of the institute of fiduciary ownership and property management as a functional reflection of the Anglo-American trust, other best analogues of fiduciary property management in the civil law environment.

This article is an attempt to reconsider the understanding of domestic constructions of fiduciary ownership and property management in order to determine the general legal guidelines of a flexible and competitive instrument of fiduciary property management, which will apply to all titles of fiduciary property management and functionally reflect the Anglo-American trust in a civil law environment in terms of globalization and the need for a better combination of European values and principles with efficiency and growth.

The comparative legal component of this study will help determine the general principles and the most effective and suitable for domestic law models of fiduciary property management, taking into account the common and distinctive features of the law of different legal families – Anglo-American, Romano-Germanic and with a mixed jurisdictions. In any case, I would like to consider this article as a source of inspiration in finding the best tool for property management in the civil law environment.

KEYWORDS: trust; fiducia; fiduciary ownership; fiduciary property management; fiduciary fund; updating (recodification) of the Civil Code.